

baqueta», Rom., 214C. —⁴ Segons hem notat a Anna (Canal de Navarrés), poble que distingeix /b/ i /v/ i és prop d'Alcoi d'on era Martí Gadea, amb v. —⁵ Cf. *ficar-se en un lloc a les baquetes*, en un escrit recollit entre els inèdits de Coromines (guerras carlines); i M. Vayreda: «allò fou un pas de *baquetes*, a on no hi prenguérem mal per miracle», *Carlinada*, cap. vi, p. 98.

BAR, establiment de begudes que se serveixen a un taulell, de l'angl. *bar* id., pròpiament 'barra', aplicat al gros bastiment de metall que guarneix el taulell per la part exterior, en el qual recolzen els parroquians. □ 1.ª doc.: començà a usar-se fixament entre nosaltres des de c. 1915-18, com recordem els qui llavors érem joves. Ja llavors el registrà el *DOrt.* (1917), i circulava poc o molt des d'abans; en francès ja es registra el 1861. En els països anglo-saxons i en els hispànics del Mar Caribe es percep com una mera accepció del mot *barra*, fins al punt que en el castellà dels cubans i altres hispanoamericans tothom usa *barra* en aquest sentit. En el castellà d'algun d'aquests països es diu també *barrum*, -*ín*, adaptació del síndonim anglès *barroom* (cpt. amb *room* 'saleta, habitació'), amb tant de vigor propi que s'hi ha format un derivat *barrumero* per designar el cambrer de bar o cafè, en lloc del cpt. anglès *barman*, aquest també poc o molt usual entre la gent llatina.

BARALLAR, tr. 'renyar, reptar', cat. ant. i avui regional; refl. 'renyir, disputar-se', i BARALLA 'acció de barallar-se'; d'origen incert. □ 1.ª doc.: *barallar-se* en doc. de 1204 (Miret, *Templ.*, 546), *baralla*, fi del S. XII (*Homilies d'Organyà*).

Com a transitiu significat 'renyar' ja apareix en Desclot: «el mercader desonrava ls *barayava* e ls tenia molt vilment, per semblant» (§ 104, *NCL* III, 158.22); en Eiximenis: «he peccat per la llenga en massa parlar, mentir e *barallar* e escarnir», *Terç* (*NCL* VI, 63); en JRoig, *Spill*, 3988; «En arribar a casa *barallave* les dones», ho hem sentit a Boí; «Com que jo el *barallava*, lo xiquet se'n va anar», Aguiló ho localitza a St. Feliu de Guíxols, i *AlcM* a Falset i Ulldecona. Aguiló ho ha recollit a més a més com a intransitiu 'cridar fort, esvalotar' al Priorat: «*baralles* molt: crides molt». Com a reflexiu 'renyir, disputar-se' és molt freqüent des dels primers monuments (a més del doc. de 1204 citat a dalt, en Llull, *Contemplació*, 118, 7; *Blanquerna* II, 86.5; Jaume I, i *Llegendes rimades de Sevilla*, 113, etc.) i és avui d'ús més normal i general. En el sentit de 'mesclar les cartes en el joc de cartes' (cf. cast. mod. *barajar* 'id.') és viu a Val., Maestr., Fraga, Tamarit de Lit. (*AlcM*), i *baralla* 'conjunt de les 48 cartes' a Eivissa, València, Maestrat i l'Alguer (*AlcM*).

Es mot comú a les llengües romàniques meridionals: cast. ant. *barajar*, port. ant. *baralbar*, oc. *baralbar*, se *baralbar*,¹ tots amb el mateix sentit de 'renyir, disputar-se', i it. *sbaragliare* 'posar en desordre (l'enemic)' [Velluti, S. xiv; en Ariosto xv, 105, en el

sentit de 'sparpagliare'].

Quant a l'etimologia, s'ha intentat de derivar *baralla* de **baratta*, considerant aquesta forma la base del panromànic *barata(r)*.² Així, Moll (*AlcM*, I, 257) va suggerir per a *baralla* una base **barattūla*, diminutiu de **baratta*. En *DCEC* I, 391-92 *barajar*, es van indicar les dificultats fonètiques en el desenvolupament de *-atlla* en la palatal *l* i en la *z* del cast. ant. (*-atlla* hauria de donar *-accla*, d'on *-acla*, o bé *-atlla* o *-allda*). No tenim certesa de quin podia ser el sentit exacte de **baratta* a l'època romana, però un mot que ha acabat significat 'negoci, comerç, tràfic' i, a més a més, 'confusió' (cast. ant.), 'esvalot' (fr.) i 'batussa' (it.), i com a verb 'negociar, traficar', 'enganyar', hauria de tenir un sentit no del tot incompatible amb *baralla* i *barallar*, i com que la dificultat fonètica no és gaire greu, potser no hem d'excloure rotundament una derivació d'aquest origen.

D'altra banda, convé no perdre de vista que un altre punt de partida per arribar a *baralla* és **BARALLIA* o **BARALEA*, i això ens fa pensar si hi podia haver una relació amb les formes bàltiques, d'igual sentit i d'estructura fonètica semblant, que ens testimonien el lituà *barú*, *barti* 'renyar', refl. 'barallar-se' i el letó *bart* 'renyar' (*IEW*, 135), que Pokorny remunta a una base indoeuropea *BHER-* 'treballar amb una eina punxeguda', 'tallar', 'fregar' (*IEW*, 133). El sentit de 'fregar', que sembla haver estat la base del sentit 'barallar' d'aquests verbs bàltics, podia estar també a la base d'un derivat adjectival **BARAL-* de la llengua sorotàptica, d'aquesta arrel *BHER-*, i aquesta forma sorotàptica llatinitzada com a **BARALIS*, amb el pl. neutre **BARALIA*, acabaria essent un subs., de la mateixa manera que l'adj. *MURALIS* (de *MURUS*), en pl. *MURALIA* va esdevenir l'it. *muraglia* 'muralla'. Comparem també la formació del llatí **BATTALIA* 'esgrima' (origen del romànic *batalla*), que era un adj. en pl. neutre, format per la seva banda de *BATTUERE* (fet d'un cèltic *batbu*)³ o directament sobre la base cèltica. És clar que tot això en el cas de *baralla* és hipotètic, i així ho voldríem fer constar, però al mateix temps no cal oblidar que d'aquella llengua sorotàptica ens han pervingut, molt versemblantment, una sèrie de verb importants com *agafar*, *arrencar*, *tancar*, etc.

DERIV.: *Barallós*, -*osa* 'amic de baralles' (documentat des del començament del S. xv en l'*AlcM* i *DAG.*); *barallat*, -*da*, adj. com en *estar barallat amb algú*; en el següent passatge d'una cançó popular recollida per Milà significa 'enemic, adversari': «que del pare ets amiga / y de mi n'ets *barallada*» (Milà, *Romancerillo*, 29F); *baraller*, -*era*; *barallador*, -*ora*; *baralladís*, -*issa*. J. G.

¹ Exemple ja en doc. 1157 de Roergue: «Se *baraila* d'on dams esca es facha entre homes estrainz --- la justícia sia comunales entre lor», Brunel, *Anc. Ch. Prov.*, § 18.29 (p. 79). No és clar si es tracta del mateix mot en el prov. *varaià* intr. 'serpentejar', 'esquitllar-se (parlant d'un rèptil)': «lou limbert que *varaiò* / sus quàuqui rouino de muraio», *Nerto* I, v. 9; «tòutis ensèn prenom la draio, / següent lou